Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä ulosottokaaren muuttamisesta (HE 142/2022 vp).

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan ulosottokaaren muuttamista siten, että velalliselle annettavia vapaakuukausia lisättäisiin entisestään. Tämä tarkoittaa sitä, että niissä tapauksissa, joissa velka tai sitä koskeva ulosottoperuste ehtii vanhentua ennen kuin velka tulee kokonaan maksetuksi, vapaakuukausien lisääminen merkitsee kokonaisuutena pienempää ulosmittauskertymää saatavalle.

Kun velan lopullisista vanhentumisista säädettiin, perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta (PeVL 12/2002 ja LaVM 12/2014 s. 8) toivat esiin, että täytäntöönpanon määräaikojen on oltava sääntelyn suhteellisuuden näkökulmasta riittävän pitkiä, eikä sääntely saa muodostua velkojan kannalta kohtuuttomaksi. Jotta lopullista vanhentumista voitiin pitää velkojan kannalta kohtuullisena, päädyttiin 15 vuoden lopulliseen vanhentumiseen täytäntöönpanoperusteesta ja myöhemmin 20 vuoden lopulliseen vanhentumiseen erääntymisestä. Nyt ehdotettu muutos merkitsee sitä, ettei kaikkien maksukykyisten velallisen osalta ulosottokertymää ole saatavissa 15 vuotta täytäntöönpanoperusteesta vaan mahdollisesti jopa vain ((12 kk - 4 kk) x 14 + ensimmäinen vuosi 12 kk) 124 kuukaudelta eli vähän yli 10 vuodelta. Lisäksi on oletettavaa, että vapaakuukausia osuu juurikin niille kuukausille kun velallisilla olisi eniten maksuvaraa velkojensa maksuun, koska velalliset voivat vaikuttaa vapaakuukausien ajoittumiseen.

Hallituksen esitysluonnoksessa (s. 15) on tuotu esiin, että Suomessa voimassa oleva velan lopullisen vanhentumisen malli on kansainvälisesti vertaillen velalliselle poikkeuksellisen edullinen. OM:n selvityksen mukaan 17 selvityksessä mukana olevan maan osalta vain Irlannissa on järjestelmä, jossa tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuus päättyy lopullisesti tietyn ajan kuluttua. Katsomme, että jos lopullisista vanhentumissäännöksistä huolimatta ulosottokertymiä jälleen pienennetään vapaakuukausilla, Suomi ei enää välttämättä ole luottoyhteiskuntana toimiva suhteessa muihin maihin.

Olisi myös syytä selvittää, voivatko useat vapaakuukaudet aiheuttaa keinotekoisia taloudellisia järjestelyjä siten, että velallisen maksukyky ajoittuu käytännössä vapaakuukausille ja todellinen maksukyky jää muutoinkin pimentoon.

Vapaakuukausiuudistuksen lisäksi vuodelle 2023 on ehdotettu suojaosuuden tilapäistä korotusta. Kahta samanaikaista velkojien ulosmittauskertymiä vähentävää uudistusta ei voida pitää velkojien kannalta kohtuullisena.

Yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin on tullut muutoksia 1.7.2022 lukien, jolla yritystoiminnassa epäonnistuneiden velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin ja uutta alkua nopeutettiin. Samalla velallisten selviytymistä maksuohjelmasta helpotettiin ja menettelyä parannettiin. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena muutoksena maksuvaikeuksissa oleville pienituloisille velallisille. Lisäksi velkaneuvonnan saatavuutta voitaisiin entisestään parantaa.

Esitysluonnoksessa on ehdotettu, että ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön olisi toimitettava ilmoitus muuttuneista tiedoista ulosottoviranomaiselle joko ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa tai teknisen käyttöyhteyden avulla toimitetulla sähköisellä viestillä. Muulla tavalla toimitettua ilmoitusta ei otettaisi käsiteltäväksi, paitsi jos ilmoitus ei olisi toimitettavissa säädetyllä tavalla. Tältä osin tuomme esiin, että valitettavasti ulosoton järjestelmät eivät pysty vastaanottamaan kaikkea tietoa edelleenkään sähköisesti. Osin tämä johtuu ulosoton käsittelyviiveistä.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että maksukyvyn olennainen heikkeneminen tavanomaista suurempien tulonhankkimiskulujen vuoksi lisättäisiin lakiin perusteeksi, jonka nojalla palkasta ulosmitattaisiin toistaiseksi tai määrättynä aikana säännönmukaista pienempi määrä. Ehdotetun lainmuutoksen tavoitteena on nostaa tulonhankkimiskulut selvemmin näkyviin rajoittamisen perusteeksi ja siten yhdenmukaistaa ulosottomiesten ratkaisukäytäntöä. Koska tältä osin on tarkoitus ainoastaan selventää lakia, katsomme, että olisi tarkoituksenmukaisempaa säätää perusteeksi yksiselitteisesti tavanomaista suuremmat työmatkakulut. Esitysluonnoksessa on kuitenkin tuotu esiin vain työmatkasta aiheutuva kustannus perusteena. Laissa on perusteena jo erityinen syy, joten se kattaa joka tapauksessa mahdolliset muut tulonhankkimiskulut.

Helsingissä 10. päivänä lokakuuta 2022

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry